MEMORIE VIE, MEMORIE MOARTĂ

de Gérard Klein

Bebeluşul invizibil făcea tic tac.

Ea îndrăzni să-şi coboare privirea spre pântecul căruia de-abia dacă i se vedea rotunjimea. Trompa robotului, translucidă şi strălucitoare precum cristalul, care tocmai pătrunsese în pântecul ei chiar dedesubtul buricului, şi apoi se retrăsese, fină ca un fir de păr, desena o curbă pură la capăt. Oscila uşor, ca şi cum ar fi ezitat să părăsească pătratul de piele dezgolită, delimitat de lenjeria de o albeaţă sclipitoare sub fascicolul scialiticului. O picătură de lichid rozaceu strălucea ca o perlă la extremitatea sa.

Pe Marguerite o trecu un fior. Nu simţise nimic, nici cea mai mică înţepătură, nici cea mai mică durere în timp ce trompa îi penetra pântecul, căuta dincolo de straturile de carne ţinta sa minusculă. Cum nu îndrăznise să privească, nu ştia exact momentul în care robotul intrase în corpul ei. Încercă să evoce amintirea unui contact, atingerea uşoară ca un fulg a unui deget minuscul, o senzaţie de frig. Era aproape la fel de decepţionant ca şi a avea raporturi sexuale sub anestezie. Dar nu existase anestezie. Nimic. Se aşteptase la o pătrundere violentă, dramatică, poate chiar dureroasă. În ea fusese depus ceva, ca un ou, o bilă minusculă din care urmau să apară filamente care... Îşi veni în fire. Nu, nu în ea. În bebeluş. În bebeluşul care făcea tic tac în senzorii săi şi care avea să se nască peste mai puţin de şase luni. Fiul ei.

Îl auzi pe doctor spunând:

— Vă e frig?

Făcu un efort şi îşi aduse aminte că avusese un frison. Ridică privirea şi senzorii alunecară uşor.

— Nu, nu-i asta... Este...

Brusc îşi dădu seama că îi era prea cald. Avu sentimentul că faţa şi tot corpul se împurpuraseră. Bobiţe minuscule de transpiraţie, poate imaginare, alunecau pe fruntea ei.

— Cred că înţeleg, spuse doctorul. Totul e bine.

Rearanjă coroniţa de senzori.

— Îl auziţi, nu-i aşa? Nu pe bebeluş, bineînţeles, ci semnalul de sincronizare al perlei, sau cel puţin un submultiplu

al acestui semnal. Pe bebeluş îl puteţi vedea. Şi auzi, chiar dacă pentru moment nu are mare lucru de spus. Uitaţi-vă.

Făcu să pivoteze un ecran montat pe un braţ articulat. Ea vazu în culori violente, mărit peste măsură, un fel de pasăre palpitîndă, chircită, cu ochiul închis. Ea ascultă în senzori. Pe lângă sunetul metronomului se auzea concertul foşnetelor lichide, gâlgâituri şi bătăi mătăsoase pe care învăţase să le identifice ca fiind viaţa fiului său. Dar imaginea de pe ecran era ceva straniu, nu putea fi el, nu aşa cum şi-l imaginase. Cu toate acestea, îşi spuse că era timpul să-i dea un nume, căci exista. Un nume care să înceapă cu F. François, Félix, Fabien. Dar de ce F?

Găsi imediat răspunsul. F de la Faust. Nu rămâi nepedepsită dacă te numeşti Marguerite. Brusc regretă că Julien nu se afla acolo.

— Vedeţi aici, spuse doctorul, ceea ce noi numim perla. Exact la locul său, la câţiva microni chiar deasupra hipocampului. Şi funcţionează perfect. A început să se dezvolte.

Îi arătă o minusculă zonă albastră situată în spatele ochiului închis al păsării chircite, ce părea o oază de metal montată, aidoma unei pietre preţioase, într-un deşert concentric, violet, purpuriu, portocaliu, el însuşi înconjurat de o negură caldă, viscerală.

— Desigur că ştiţi deja ceea ce am să vă spun, dar sunt obligat să vă reamintesc.

Mai întâi am să vă scot senzorii.

— Nu, lăsaţi-i. Vă aud foarte bine, protestă ea.

— Cum doriţi. Perla este un picoprocesor sferic cvasi cristalin. Este compusă din straturi concentrice, mai mult de o mie, cam ca o perlă, de unde şi denumirea sa. Aceste straturi sunt depuse unele peste altele cu ajutorul unei matrici biotehnice, atât de bine încât asemănarea merge mult mai departe decât s-ar putea crede. Aceste sfere goale pe dinăuntru nu sunt continue. Fiecare dintre ele seamănă cu un soi de plasă, sau reţea, traversată de filamente care provin din sferele interioare, astfel încât fiecare strat poate să comunice cu exteriorul şi toate pot fi legate între ele. Doresc să vă spun că este vorba despre un obiect extraordinar de frumos şi de complex. Nu este nicidecum imaginea unei bule cu rotiţe şi fire

prost sudate pe care ar dori s-o răspândească unii adversari. Iată cam ceea ce rezultă.

La început ea crezu că vede pe ecran un soi de arici-de-mare cu nenumăraţi ţepi filiformi, o floare de păpădie, nu, mai degrabă un soi de foraminifere cu aceleaşi dimensiuni. Pe simulare, o porţiune absentă, larg deschisă, te lăsa să intuieşti suprapunerea reţelelor sferice. În centru strălucea un grăunte auriu.

— Procesorul, spuse doctorul pe fondul bătăilor unei inimi embrionare. Nu este un calculator, şi cu atât mai puţin o maşinărie care gândeşte. Se mulţumeşte să administreze capacitatea memoriei perlei, căci perla asta e, o memorie protetică, mijlocul, pentru cei ce o poartă, de a păstra în minte tot ceea ce li se întâmplă. Vedeţi, în stânga, acest filament un pic mai gros decât celelalte. Este un tub subţire de titan, mai fin decât un fir de păr. Rolul lui este să evacueze căldura, de-abia sesizabilă, degajată de procesor, şi să alimenteze toată perla cu energie. Se va dezvolta până când va ajunge să se infigă în peretele cranian cel mai apropiat. Diferenţa aproape neglijabilă de temperatură între ţesutul cerebral şi periferia osoasă va permite unei colonii de celule termosensibile să producă infima cantitate de energie necesară. La început, am avut în vedere posibilitatea de a se servi de electricitatea cerebrală, dar intensităţile obţinute au fost prea mari şi tensiunea prea variabilă. Perla noastră este delicată, mai delicată decât o celulă vie, şi totuşi, aproape indestructibilă. Oricare va fi vârsta pe care o va atinge fiul dumneavoastră, şi îi doresc să trăiască mai multe secole, îl va servi cu fidelitate toată viaţa.

Ea repetă cu o voce aproape imperceptibilă:

— …Secole…

— De ce nu? Controlăm deja bine procesul de îmbătrânire, şi înainte ca fiul dumneavoastră să ajungă la vârsta la care ne gândim la astfel de probleme, probabil că-i vom cunoaşte toate mecanismele. Dar asta-i o altă poveste. Permiteţi-mi totuşi, stimată doamnă, să vă spun un lucru ceva mai delicat. Sunteţi frumoasă şi, îndrăznesc să spun, foarte atrăgătoare. Dar aveţi cincizeci şi şapte de ani. Cu doar o generaţie în urmă nicio femeie din lume n-ar fi îndrăznit, darmite să fi putut aştepta un copil la o astfel de vârstă. Şi încă şi mai puţin primul copil.

O trecură din nou fiorii. Degetele i se crispară pe cearşaf.

— Iertaţi-mă. Sunt complet lipsit de tact. Ceea ce voiam să subliniez este că perla va contribui mult la longevitatea copilului dumneavoastră. Filamentele ei vor începe să se dezvolte, să se introducă în anumite regiuni ale encefalului şi să comunice cu el, pentru a înregistra toate variaţiile fiziologice semnificative. Astfel, fiul dumneavoastră va avea acces, fără ca măcar să-şi dea seama, la un dosar medical scrupulos întocmit, la care au visat întotdeauna doctorii din trecut. Cu mult timp înainte ca o afecţiune să atingă proporţii alarmante, aceasta va fi detectată şi se va reconstitui evoluţia ei. Va fi mult mai uşor de remediat. Începând cu săptămâna viitoare, perla va începe această parte a misiunii sale. Atâta timp cât bebeluşul va fi la adăpost în corpul dumneavoastră, această informaţie nu va fi prea uşor de obţinut. Dar dacă este necesar, am putea utiliza o sondă ca cea care tocmai a depus perla. Nu veţi simţi nimic, şi nici bebeluşul. Însă imediat ce se va naşte lucrurile vor fi mult mai simple. Vom putea să culegem informaţiile înregistrate de perlă şi eventual să i le comunicăm, pe trei căi. Prima foloseşte o rază electromagnetică. Este suficient să aplicăm pe fruntea copilului sau a unui adult un echipament ca acesta, compus dintr-o mică antenă emiţătoare şi un detector. Unda emisă face să intre în rezonanţă o minusculă cavitate în interiorul perlei, ceea ce ne permite să cerem informaţii procesorului central. O a doua cale, mai lentă, poate doar să transmită procesorului informaţii sau comenzi: pur şi simplu se serveşte de nervul optic. Un cod de forme şi culori, practic subliminal, ar putea servi, de exemplu, la reprogramarea perlei. Am putea chiar să utilizăm auzul, dar ar dura mult mai mult. În fine, cea de-a treia cale este cea mai misterioasă şi cea mai frumoasă. Ea trece prin spiritul copilului dumneavoastră şi corespunde funcţiei celei mai nobile a perlei noastre. Mulţumită ei, fiul dumneavoastră va putea să-şi aducă aminte tot ce va dori. Nu numai cuvinte sau cifre, dar şi ceea ce va fi văzut sau resimţit din emoţiile, visele, creaţiile sale, aceste fantome atât de trecătoare, cărora oamenii din trecut le-au dedicat atâtea eforturi în încercarea de a le fixa în piatră sau pe hârtie. Va putea chiar să-şi amintească, dacă doreşte, evenimente din subconştientul său, care au fost atât de mult timp inaccesibile. Şi va putea revedea toate aceste amintiri aproape ca şi cum le-ar retrăi. Le va percepe cu ochii săi, sau

cel puţin cu centrii optici, şi aproape cu toate celelalte simţuri. Perla îi va scrie fără efort cel mai fidel şi mai complet jurnal intim. Va putea alege să-l ignore sau să-l recitească, să se prefacă a-l fi uitat şi să-l readucă la viaţă. Va putea chiar, dacă va dori, să-l şteargă pentru totdeauna. Şi nu cred că va reuşi vreodată să aducă perla la saturaţie. Anglo-saxonii au botezat-o *tidbit*, care înseamnă "o bucăţică aleasă", pentru a-i exprima capacitatea, care este ceva mai mare decât un teraoctet. N-am să vă spun cât reprezintă asta în volume de enciclopedie pentru că am uitat, dar un om care şi-ar petrece un secol întreg privind fără întrerupere programe diferite la televizor ar consuma o cantitate de informaţii de acelaşi ordin de mărime. Nu, nu cred, chiar dacă trăieşte o mie de ani, că va ajunge la capăt.Dar să nu credeţi că fiul dumneavoastră va fi prizonierul memoriei sale. Aveţi obiceiul micromemoriilor în care vă notaţi tot ceea ce trebuie să vă amintiţi. Puteţi lua de acolo când aveţi chef şi în funcţie de modul în care le-aţi organizat. Iar dacă aţi uitat clasificarea, riscaţi să pierdeţi destul de mult timp pentru a o reface. Aceste memorii sunt nişte fişiere, nimic mai mult şi nimic mai puţin. Aici este acelaşi lucru. Purtătorul unei perle poate să-şi ordoneze după bunul său plac memoria vie care-i aparţine. El este stăpânul ei, ceea ce înseamnă şi că ea îi seamănă. Ea va fi logică, cronologică, tematică. Dar va fi labirintul său secret. El va crea şi va mobila fiecare din sălile acestuia. Va trebui să-i înveţe planul cu memoria sa biologică. Daţi-mi voie să vă reamintesc trucul, vechi de mai bine de o mie de ani, al mnemonicilor, aceşti magicieni ai memoriei care stârneau uimire la curţile regale. Erau capabili să reţină o serie, aparent nelimitată, de nume sau obiecte, sau cifre. Ei începeau prin a reţine planul unui oraş şi al fiecărei străzi, al fiecărui imobil şi, în fiecare casă, al tuturor încăperilor, şi în fiecare încăpere, poziţia pereţilor şi a mobilelor cu toate sertarele acestora. Apoi, când puteau să se deplaseze în acest oraş ca şi cum s-ar fi născut acolo, puteau să aranjeze cum voiau tot ceea ce doreau să-şi amintească. Şi în momentul în care doreau să evoce aceasta, le era destul să regăsească strada, clădirea, etajul, încăperea şi etajera. Iar obiectul, numele, cifra, erau acolo, gata de a fi atinse, evocate, numite. Pentru a realiza această performanţă le trebuia ani de antrenament. Ceea ce urmează să facem noi este

să-l dotăm pe fiul dumneavoastră cu un astfel de oraş. În timpul vieţii nu-i mai rămâne decât să-l mobileze.

Ea suspină. Îşi aducea aminte de Italia. Străzi înguste din piatră deschisă la culoare şi rufe fluturând ca nişte perdele la ferestre, multicolore.

— Probabil că vă întrebaţi de ce preferăm să implantăm perla într-un fetus de trei luni în loc de a-i echipa pe adulţi sau pe copii. În primul rând există un motiv anatomic. Odată cutia craniană constituită, este o operaţiune relativ delicată, chiar dacă ne este la îndemână şi a fost efectuată frecvent fără niciun incident. Există şi un motiv legal: deocamdată, fiul dumneavoastră face parte din corpul dumneavoastră. Nu va dobândi statutul de fiinţă umană decât la şase luni după concepţie, la o vârstă la care, teoretic, ar putea trăi în mod autonom. Teoretic, în acel moment ar trebui să obţinem acordul său sau pe cel al unei comisii de etică. Însă astăzi, din punct de vedere etic şi juridic sunteţi liberă să decideţi în numele lui, fiind vorba de un adaos adus corpului dumneavoastră, tot aşa cum puteţi alege, în anumite limite, culoarea ochilor şi părului său, şi cum aţi fi putut să-i decideţi sexul, chiar înainte de concepţie. La început a părut discutabilă, din punct de vedere moral, supunerea unui copil constituit la o intervenţie care comportă, ca în toate cazurile, un anumit risc, şi ale cărei consecinţe este incapabil să le evalueze. Deci aţi putut şi a trebuit să-i decideţi dumneavoastră înşivă viitorul, aşa cum aţi fi făcut-o mai târziu alegând educaţia pe care v-ar plăcea să i-o daţi. Desigur că vi s-au explicat toate acestea când aţi cerut implantul, dar trebuie să vă mai spun o dată ca să vă aduceţi aminte toată viaţa că această alegere a fost a dumneavoastră şi a nimănui altcuiva, chiar dacă aţi preferat să-l implicaţi şi pe tatăl copilului. Este o alegere pe care eu personal o consider fericită, fie şi numai pentru că ne va permite să urmărim dezvoltarea copilului dumneavoastră cu o precizie neegalată până acum. Acceptând această responsabilitate i-aţi făcut un dar deosebit fiului dumneavoastră, un dar care nu se poate compara decât cu cele făcute de ursitoarele din poveşti. Dar mai există un motiv pentru acest implant precoce. Pe măsură ce se va dezvolta, creierul copilului dumneavoastră se va adapta într-un mod aproape imperceptibil la perlă şi la extensiile sale. Nu va fi transformat de către aceasta, dar, aflându-se în starea de plasticitate care îi

este proprie, va fi plasat în cele mai bune condiţii pentru a o integra complet. Într-o anumită măsură, ţesutul nervos şi perla vor creşte împreună. O introducere mai târzie, şi mai ales la un adult, poate să antreneze o respingere sau chiar să declanşeze un traumatism psihic. Niciun adult, nici măcar doctorul Kio, care este principalul creator al metodei, căruia i s-a implantat o perlă la vârsta de cincizecişidoi de ani, nu a putut profita din plin de avantajele acesteia, chiar dacă a acceptat să se supună unei condiţionări psihologice destul de penibile. Implanturile efectuate copiilor supradotaţi începând cu vârsta legală a majoratului intelectual, nouă ani în cazul lor, au fost mult mai satisfăcătoare, dar efectele lor nu le-au egalat niciodată pe cele obţinute in utero. Am ajuns să regret, în ceea ce mă priveşte, că nu am fost echipat decât în jurul vârstei de trezeci de ani. Vedeţi dumneavoastră, chiar în zilele noastre există o vârstă pentru toate, o vârstă pentru a învăţa să vorbeşti şi o alta pentru a învăţa să scrii. O întârziere se poate compensa, dar rareori se poate anula de tot. Dar să nu credeţi că numai prin aceasta fiul dumneavoastră va deveni un geniu sau măcar un copil supradotat. Va deveni ceea ce îl vor face natura şi grija cu care-l veţi înconjura. Va trebui să înveţe despre viaţă şi cultură cu truda care a fost dintotdeauna proprie oamenilor. Va trebui să-şi mobileze şi să-şi organizeze propria-i memorie, şi va trebui chiar să dezvolte un nou simţ, interior, care să-i permită accesul la perlă. Dar va purta în el, întotdeauna şi peste tot, o foaie albă aproape nelimitată pe care va fi suficient să scrie. Va avea acces la o bibliotecă de date, cuvinte, sunete, imagini şi mirosuri la care niciun om din secolul douăzeci şi din toate secolele anterioare n-ar fi îndrăznit să viseze. Se va putea juca cu calculatoarele superperformante sau cu erudiţii cei mai vestiţi, pentru care nu există întrebare la care să nu poată să răspundă. Dar aceasta nu va prezenta prea mare interes pentru el, căci toţi contemporanii săi, sau aproape toţi, vor fi la fel de capabili. Ceea ce va face cu memoria lui va fi creaţia lui, aşa cum au făcut toţi oamenii care, de-a lungul istoriei, au avut la dispoziţie proteze din ce în ce mai prodigioase, microscoape, telescoape, vehicole, rachete, antene şi ecrane, sau, mai simplu, sisteme numerice şi alfabete.

Ea făcu un efort pentru a se îndrepta. Frisoanele, căldura, i se păreau îndepărtate, uitate. Ştia că dacă el îi vorbise atât de

mult, o făcuse mai puţin pentru a o informa despre ceea ce ştia deja, şi mai mult pentru a-i da răgazul să-şi revină, pentru a lăsa neliniştea să se risipească şi să-i revină seninătatea. Ştia că vorbise ca din carte, pentru că putuse, în orice moment, să-şi consulte memoria protetică, inferioară celei de care avea să dispună François sau Félix sau Fabien, dar deja atât de prodigioasă. Îi invidia această memorie. Dorise să i-o dea fiului său pentru că ea nu o poseda.

Micul spasm de gelozie se stinse. Ea fusese una din primele femei care fuseseră dotate cu un implant cerebral pentru controlul îmbătrânirii şi nu era puţin lucru, nu, nu era puţin lucru, chiar dacă nu-i vor rămâne, la sfârşitul unei vieţi prelungite, decât amintiri incerte, înceţoşate.

Doctorul citise în memoria infailibilă a perlei sale toate cuvintele discursului său, dar nu făcuse un exerciţiu mecanic. Existase căldură în vocea sa. Credea tot ceea ce îi spusese. Brusc, ea îi fu recunoscătoare. Îi spusese că era atrăgătoare, adică o găsea atrăgătoare încă, la vârsta ei, în ciuda sarcinii. Ea surâse in sinea ei. O femeie cu experienţa ei nu se lăsa păcălită uşor de vorbe curtenitoare. Nu putuse citi în ochii lui dar percepuse ezitarea imperceptibilă a vocii. Într-o altă situaţie… Simţi că roşeşte. Şi totuşi, îşi zise, probabil că vede atâtea femei…

— Vă mulţumesc, domnule doctor, spuse ea, în timp ce spătarul se ridică iar doctorul o ajută să se ridice în picioare şi să îmbrace bluza lungă a Centrului.

Făcu un pas, puse mâna stângă pe pântec. Totul era în regulă.

Când ajunse la uşă, doctorul tuşi uşor.

— Senzorii… spuse.

Ea bâlbâi câteva cuvinte de scuză, îi scoase, îşi scutură părul. Tăcerea o învălui.

— Îi doresc fiului dumneavoastră o viaţă interesantă, spuse doctorul, în timp ce ea îi întinse coroniţa de senzori.

Îmi aduc aminte de amintirile mele. Ceea ce exprimă foarte bine atrocitatea fenomenului. Amintirile mele sunt ca nişte scene palide, cenuşii, roase, incomplete şi de cele mai multe ori de neînţeles, ca şi cum aş fi fost un om de altădată. Şi cel mai rău e că nu ştiu de ce mi-a rămas un astfel de vestigiu şi de ce îmi lipseşte o atare imagine preţioasă. Nu ştiu nici măcar

ce am pierdut. Explorez, cuget, încerc să cârpesc, să leg, să astup golurile, să lipesc la loc, să reconstruiesc, mestec vise ca să le transform în cocă şi mastic, socotesc, notez, scriu, de parcă cuvintele ar putea reprezenta suprafaţă şi culoare, mirosuri şi zgomote, de parcă aceste mici şi murdare furnici cenuşii, extrase una câte una, aliniate pe ecran sau pe pagină, ar putea să prindă brusc viaţă şi să se apuce, de capul lor, să danseze baletul arhivelor mele pierdute.

Îmi aduc aminte de amintirile amintirilor mele. O, ce zile frumoase! Lipseşte ceva. Clic. S-a fixat. Am şapte ani. Pentru prima oară mă înalţ singur în aer. Mă clatin un pic, dau din mâini şi din picioare sub marile aripi translucide. Mi-e puţin frică, şi mi-e ruşine că mi-e frică. Mă cabrez prea mult, iar servomecanismul restabileşte echilibrul. Cerul este de un albastru perfect, cu nori uriaşi cumulo-nimbus de care servomecanismul nu mă va lăsa să mă apropii. Urc. Mă încearcă o bucurie imensă, o beţie, o căldură, care porneşte din stomac şi urcă de-a lungul coloanei vertebrale, făcându-mă aproape să mă sufoc. De fericire. Orizontul este curb, întrerupt de arbori, de păduri. Sunt regele lumii. Clic. Clic. Clic. Aplec capul. O uşoară ameţeală, o nimica toată, strânsoarea liniştitoate a hamului, aerul mângâindu-mi obrajii, şuieratul uşor al propulsorului, şi în urechi sunetul unei voci pe jumătate amuzate, pe jumătate îngrijorate. Zbor pe deasupra miriştilor ale căror culmi încep să se îngălbenească şi ale căror pante, care par zbârlite din cauza brazilor care le mărginesc, se pierd în văi întunecate. Revin la soare, mă las prins de un curent ascendent care reduce propulsorul la tăcere. Sunt o pasăre. Sunt un peşte. Mă clatin, fac slalom. Cobor în picaj, revin. Nu sunt rudă cu vulturul.

Nu-mi aduc aminte de aproape nimic. De câte ori am repetat acest moment? Nu mai ştiu. Am pierdut totul. Ştiu că am urcat, am zburat, am aterizat. Asta-i tot. Nimic, sau aproape nimic. De ce să-ţi încarci memoria? Dar cum să te debarasezi de o pierdere?

Pumnul urcă spre nasul meu. Mi-e rău, nu mai văd nimic. Sângerez. Instinctiv am pornit camera amintirilor. Tropăi. Lovesc cu pumnii şi picioarele, dar nu ating nimic. Adversarul meu râde. Mă simt slab, neîndemânatic, plin de ură. În ceaţă, văd o bâtă, poate un mâner de cazma, pe care-l apuc şi-l agit în aer. Vreau

să fac rău, să ucid. Inamicul meu fuge, proferând injurii. Ce mai rămâne?

Nu mai ştiu cum îl cheamă, şi poate că asta este cel mai rău, căci era notat. Rămâne atât de puţin, tulburarea. Dar din ce cauză? Fata pe care o iubesc m-a lăsat s-o ajung din urmă. Are poate doisprezece ani, un an şi jumătate mai mult ca mine, dar sunt aproape la fel de mare ca şi ea. Ea se lasă să alunece printre frunze, pe iarba uscată, se sprijină pe coate într-un tufiş care aduce cu un clopot. Un soi de cuib. În patru labe mă apropii, inima-mi bate aiurea, simt furnicături în stomac. Rostesc cuvinte care s-au pierdut. Ea râde fără să-şi bată joc. Cad lat ca un prost, şi fără să vreau mâna mea dreaptă, cu un deget întins, caută şi îi atinge sânul, aproape de coate, se afundă, dulce contact, moale, teritoriu suav necunoscut. Aş dori să redobândesc senzaţia exactă. Pierdută. Sân ferm, ca o bomboană gumată, în care ţi-ar plăcea să-ţi înfigi dinţii. Am zece ani. Acel deget va avea întotdeauna zece ani, ca şi fantoma acelei atingeri. Să revin, să-l înfig încă o dată. Să mai simt o dată acea amintire electrizantă. Scuză bâlbâită inutilă. Cuvânt pierdut. Ea a prins degetul pentru a-l reţine acolo sau pentru a-l împiedica să apese şi mai mult. Mă priveşte drept în ochi iar eu îmi abat privirea. Gura i s-a închis şi surâsul a dispărut. Rochia i s-a ridicat mult deasupra genunchilor, uşor îndoiţi, puţin depărtaţi, iar ochii mei alunecă de-a lungul coapselor ei lungi, un pic cam plinuţe, rotunjite; nu mai alunecă pe piele, ci pe o suprafaţă blondă, caldă, atrăgătoare într-un mod misterios, nouă, câmpie necunoscută. Ea se întinde, apucă tivul rochiei cu degetele şi o ridică spre abdomen cu o încetineală studiată care mă face să tremur. N-ar trebui să înceteze niciodată, nu va putea niciodată să înceteze. Nu îndrăznesc să-i privesc chipul, dar ştiu că o iubesc aşa cum nu voi mai iubi niciodată. Sub rochie, cute şi umbre minuscule, această simplitate mi se pare de o complexitate infinită pe care vreau s-o simt cu degetele. Nu se rosteşte niciun cuvânt. Pe aceste cuvinte nu le-am pierdut. Şi când se iveşte slipul său alb, tivit cu roz pal, mâna mea, aşezată pe partea de sus a coapsei ei, se străduieşte să o atingă uşor, ca un fulg, de teamă să n-o trezesc cu atingerea mea, căci trebuie să presupun că doarme sau că este cumva inconştientă, deşi ştiu că nu e nimic involuntar în gesturile ei. E un miros de miere pe care îl aveam, oh, pe care îl aveam

gravat, şi care nu mai e decât un cuvânt, un miros de miere sălbatică, al transpiraţiei ei, şi care evadează din corpul ei pentru a-l umple pe al meu. Degetele mi se rostogolesc pe marginea materialului, lizieră elastică, încă pe partea exterioară a coapsei, ezită să înainteze spre interior, ideea că visul se spulberă, că ea protestează şi mă respinge.

Cu o mişcare continuă, vioaie, la fel de naturală pe cât de imposibilă, ea se arcuieşte, se cambrează, îşi dă jos slipul, se apleacă pentru a depăşi obstacolul genunchilor şi al călcâielor, se sprijină din nou pe coate, râde fără zgomot, îşi depărtează puţin picioarele. Îndrăznesc să mă uit, văd mai întâi buricul, de-abia vizibil în întunericul format de o cută a rochiei. Ştiu că îl cunosc deja, dar este prima oară că îl văd astfel. Scobitură încreţită pe culmea unui abdomen rotunjit. Dumnezeule, pe toate acestea le-am pierdut, iar cuvintele lor trădează astăzi experienţa. Toate acestea încă se mişcă în mine, aşa cum se agită un animal care simte că i se apropie sfârşitul. Cuvintele sunt scheletul experienţei, a spus Stello, şi cel ce le dezghioacă aruncă oscioare în nisip.

Abdomenul său neted, palid, roz, împodobit cu câteva firişoare de păr de-abia vizibile, umbra unui puf blond, marcat de o cută verticală, despicată, cărnoasă. Ea îşi depărtează picioarele şi mai mult, de parcă s-ar aşeza mai comod, fără jenă, suspină, mă urmăreşte deşi eu nu ştiu nimic, cufundat cum sunt între coapsele ei. O dâră de umbră, o înţepătură de trandafir. Ceva mi se umflă cu o insistenţă supărătoare în pantaloni. Degetele alunecă incontrolabil pe coapsele ei, mâinile mi se lipesc de şoldurile ei, alunecă spre interior, ating în treacăt pielea atât de fină şi albă din interiorul coapselor, niciodată nimeni şi nimic, degetele mari strâng mai tare, oh, săruturi de fluture, de-o parte şi de alta a sexului ei cu margini rotunjite, margini elastice, ecouri ale sânului, şi îl deschid încă puţin, ca să pătrund toate secretele lumii. Un trandafir umed se întredeschide, cu un mugure chiar deasupra mijlocului, o creastă care palpită imperceptibil. Tremurând, deschid şi mai mult, mai jos, pielea unei uşiţe minuscule. Cute şi secrete. Nimic nu e mai frumos decât această imagine perfectă a ceea ce am pierdut. Îmi amintesc de un miros slab de sare dulceagă, un ecou maritim. Mă aplec şi, cu fruntea cufundată în rochia ei, nasul în abdomenul ei, îmbrăţişez uşor, nu cu limba, aşa cum o

voi face când voi fi mai mare, ci cu buzele puţin uscate, şi aspir ca un copil care sărută şi o simt tremurând, dintr-o singură mişcare, adânc, sub degetele mele care-i încercuiesc coapsele. Alabastrul, trandafirul şi zăpada. Iată ce-mi amintesc, şi care nu înseamnă nimic pe lângă senzaţia resimţită. Nimeni, nici măcar ea, nu ar putea să-mi redea ceea ce am pierdut din acea oră, cea dintâi.

Învăţătura, asta nu înseamnă nimic atunci când privirea destramă, şi clic, claxon optic pe pagini, pe ecran, pe tabla neagră, verde sau albă, pe lume. Ameţeala de a fi atotştiutor ca o enciclopedie şi neliniştea brutală de a nu şti nimic. Nu-mi vorbiţi de studii. Cine n-a cunoscut zăpăceala inocentului sufocat sub o avalanşă de date nu a gustat savoarea derutei. A reţine nu înseamnă a înţelege. Nu ajunge să ai în cap toate fiţuicile din lume, trebuie să ştii şi să te serveşti de ele. Oh, o dată istorică nu e niciodată greşită, nici definiţia unui cuvânt. Dar poate să lipsească sensul, ca şi utilizarea unei formule matematice: a devenit un obiect monstruos, abstract, străin.

Perla conţine trei tipuri de memorie. O memorie centrală, inaccesibilă, care este, din punctul de vedere al purtătorului, memorie moartă. Ea conţine logica procesorului, programele sale de exploatare, şi nu poate fi ştearsă sau reconfigurată decât într-un centru specializat. Apoi există o memorie accesibilă şi reconfigurabilă, care-i permite purtătorului, după dorinţă, fie să definească instrucţiunile pe care i le dă perlei, fie să reţină provizoriu date pe care le va şterge sau le va transfera mai târziu. Şi, în sfârşit, există o memorie de înregistrare, denumită migrantă, şi care nu este uşor nici de şters, nici de reconfigurat. Memorie de masă. Datele se înregistrează în ordinea primirii lor, şi când simţiţi nevoia să le modificaţi, le recopiaţi ceva mai departe, fără să vă mai gândiţi la starea lor iniţială. Aveţi atâta loc. Şi dacă vă simţiţi vreodată la strâmtoare aţi putea, totuşi, cu un mic aparat, să reîmprospătaţi celulele marcate şi să le repuneţi, într-o anumită măsură, în circulaţie. Memorii vii, memorii moarte, acces aleatoriu sau mai degrabă arbitrar. Memorie pierdută, memorie furată. Schimb de memorii. Gume ale memoriei. Tot ce-mi rămâne din aceasta este lecţia, şi este bizar s-o repeţi la infinit, aşa, fără motiv.

Închideţi ochii. Faceţi un clic în capul dumnavoastră, şi Veneţia este aici, sau Singapore, sau Vancouver, ca în prima zi,

toate locurile, toate valurile, această plajă în unghiul de sus din dreapta al Spaniei, unde timpul a plantat dinţii negri şi cariaţi ai dragonilor cu o mie de limbi de nisip. Deasupra mării, trei păsări albe şterg siajul navei. Între două faleze sfărâmate, Beni-Abbès, ca o rană verde, împarte deşertul în două. Adrar împresoară avionul Concorde cu ruine colorate în nuanţe de ocru. Vă hrăniţi cu imagini, ţipătul varanului şi mirosul fad al ouălor de broască ţestoasă. Cu ce cuvinte să reţii intensitatea primară? Cuvintele sunt astăzi cenuşa memoriei. Deschideţi ochii şi vedeţi două lumi suprapuse. Să faci dragoste zburând deasupra vulcanilor îngheţaţi ai Antarcticii, în timp ce ea poate că străbate munţii de pe Lună. Sau poate că îşi aminteşte de îmbrăţişarea puternică a altcuiva. Atunci începe călătoria aleatorie. Clic, clic şi iarăşi clic. Salturi în timp, salturi prin experienţă, unde am ajuns? La căutarea timpului fixat, salvat. Călătoria aleatorie, cu locurile sale de cazną, zonele intolerabile care trebuie marcate, interzise, urmele fricii, vestigiile ruşinii, intacte, pe care nu îndrăznim să le atingem, ruine precise ale sinelui de care ne apropiem cu paşi mărunţi sau în care brusc locuim din nou în dezordinea călătoriei aleatorii. Frisoane îngheţate. Greţuri eterne. De care ne apropiem cu paşi mărunţi, în speranţa de a le îmblânzi, dar niciodată, a spus Stello, nu ne putem însuşi ceea ce rămâne imobil în noi.

Îmi rămân cuvintele. Murdărie a cuvintelor. Rămăşiţe. Credeţi că putem fixa, reprezenta ceva cu cuvintele? Aţi încercat să vorbiţi în alfabetul morse, tititititatatatititi? Fuge, scapă, nu are culoare, miros ori savoare. Nu există cuvânt potrivit. Cuvintele sunt nedrepte. Este o atmosferă obscură, picioare de muşte şi stropi de salivă. Cine a fixat vreodată prima experienţă în cuvinte? Este ca şi cum ai încerca să extragi sarea din mare cu o plasă de pescuit. Nu se poate reconstrui o memorie cu cuvinte. Şi totuşi, aveam în memorie toate cuvintele, şi în cap toate dicţionarele. Scormonesc, fac presiuni, îmi mânjesc mârşavul creier bleg cu cuvinte. Cu cuvinte.

Cuvinte. Stello spune: Aroganţa unui om, chiar geniu fiind, este o ţesătură alcătuită din milioane de ezitări, eşecuri, fisuri, sau se bazează pe titlurile îndoielnice dobândite la naştere. Aroganţa unei femei foarte frumoase este mai calmă, mai dezgolită şi, într-un anume sens, mai pură. Ea nu-i

datorează nimic femeii care n-are nimic de dovedit: este cea proprie speciei, promisiunea unei specii mai perfecte a viitorului.

Astfel, văzui trecând o femeie foarte tânără şi foarte frumoasă, al cărei veşmânt de lână îi lăsa un umăr descoperit. Tăietura ovală, de la spate, îţi strecura bănuiala că sânii sunt liberi. Nu-mi cereţi să-i descriu frumuseţea. În alte timpuri, bărbaţii fără memorie obişnuiau să reţină prin cuvinte astfel de impresii. Imaginea însăşi, şi emoţia, sunt cele pe care, de regulă, avem obiceiul să le păstrăm intacte, şi am pierdut talentele lor. Dar ceea ce îmi rămâne este amintirea pielii atât de netede încât nicio îngroşare n-ar fi putut s-o încreţească. Orice piele este un peisaj unde câteodată apar cutremure, în afară de unele care sunt miraculoase. Mângâierea privirii se desăvârşeşte ca lovitură în inimă.

Era un timp mizerabil. La adăpost în spatele buclelor sale blonde, ea mă privea cu un aer plin de subînţelesuri. Văzui imediat că avea o privire care voia să mă intimideze. Nu mi-a trebuit mai mult pentru a mă înflăcăra, în ciuda umidităţii ambiante. Nu mai ştiu cum o cheamă. Ar fi trebuit să notez. Nu mai ştiu nici măcar cu ce semăna.

Ce s-a întâmplat? Ce-mi rămâne? Un gol. Evident, ne putem imagina tot ceea ce se poate întâmpla între un bărbat şi o femeie. Ştiu că am iubit-o mai mult decât orice pe lume, cum se spune. Pot să inventez câteva variante pentru a umple golul, dar asta nu face decât să-l mărească. Ne putem imagina că el a reuşit să-i atragă atenţia pescuind în biblioteca de trucuri de agăţat, adunate cu miile în perlă, toată experienţa masculină a umanităţii, toată ştiinţa seducătorilor, de la începuturile lumii. Putem crede că ea a fost cea care l-a remarcat. Putem visa.

A fost o poveste minunată, cum se spune. Tranca-fleanca. Una din acele poveşti care se povestesc de mult mai multă vreme decât de când există maşinile (leviere, roţi dinţate, cartele perforate, piste magnetice şi bule cuantice, şi memoriile, infailibilele memorii induse de maşinării), de ai crede că cuvintele au fost inventate pentru asta înainte de a deveni inutile. Se apropiară, se examinară, se studiară, îşi vorbiră şi tăcură, se sărutară şi se iubiră, se mângâiară şi o luară de la început, iar şi iar.

Într-o zi, ea îi spuse: “Vreau să ştiu totul despre tine. Vreau să ştiu cum erai când ai fost copil şi ce ai văzut şi ce ţi-a

plăcut, tot, tot, tot.” Fără-ndoială, nu-i spuse chiar tot, căci ar fi durat foarte mult, şi sunt anumite lucruri pe care am prefera să nu le împărtăşim nici cu noi înşine, nici măcar cu carnea din carnea noastră. Dar ei se angajară într-o activitate care era la modă, după ce fusese proscrisă de codul bunelor maniere timp de ani buni, deci considerată oarecum perversă, şi, în consecinţă, practicată intens în secret, schimbul de memorii. Împrumută-mi viaţa ta. El îi fixă cu dragoste pe frunte coroniţa care permitea încărcarea perlei cu toată memoria din lume, şi îşi instală pe cap dispozitivul de copiat care asigura salvarea datelor în cazul improbabil că ceva n-ar funcţiona în microcristale, şi branşă fibrele optice care le uneau la cutia de conexiuni, şi începu să se transfere în ea. Poate îşi spuse că semănau, cu coroniţele acelea pe cap, cu o prinţesă şi un magician din basme, sau orice alt fleac de circumstanţă. Erau cuibăriţi într-o emisferă pneumatică pulsatilă levito-oscilantă ultimul răcnet, şi, cu un gest graţios şi emoţionant, ea îşi apropie tâmpla de a lui ca să fie în contact cu el şi ca să poată crede că înregistrările se transmiteau direct de la un creier la altul prin căldura cutiilor craniene. Oh, dă-mi gândurile tale.

Cu ochii pierduţi în neant, cu privirea aţintită asupra viziunii interioare, el începu să aleagă, nu fără ezitare şi nici, probabil, fără o oarecare teamă şi meschinărie, icoanele pe care avea să i le dea, alegere pecetluită de un clic mental. Din când în când, ea scotea un sunet slab, ceva între bombănit şi geamăt, semn de aprobare sau de apreciere, sau poate pur şi simplu pentru ca el să continue, să înţeleagă că ea era acolo, ceea ce el nu putea să ignore dar era efectiv pe cale de a uita. Ceva mai târziu, ea îi dădu în schimb nişte eşantioane ale fixărilor sale (termenul care era atunci în vogă şi care îl înlocuise pe cel de impresii: oh, fixează-mă) în număr mult mai mic, ţinând probabil cont de concepţia ciudată de pudoare pe care o au unele femei. Era ceva straniu, pe care, fără doar şi poate din candoare, nu-l experimentase, aceea de a se uita la ecranul interior prin ochii altuia. Se văzu privind-o într-o oglindă din locul pe care-l ocupa ea. Simţi alunecându-i pe piele materiale ciudate. Nu era vorba, aşa cum ştie fiecare, de a se pierde în celălalt, de a-i împrumuta personalitatea, ci doar de a-i lua locul şi de a percepe, ca printr-un plic transparent, ca printr-un geam flexibil, tot ceea ce resimţise ea. Există diferenţe de neşters între un bărbat şi o

femeie. Ea nu îi transmisese niciuna din experienţele sale sexuale, şi din mai multe motive el fu liniştit dinspre partea asta, dar fu surprins şi un pic speriat să se vadă retrăgând din sine şi examinând cu atenţie un tampon igienic puţin înroşit. O urmă de umor, poate, şi încă ceva în plus. Sunt şi asta şi sunt fericită.

Probabil că acela fu momentul când el începu să vadă universul prin ochii ei. Cum ea nu se pretă decât atunci şi apoi din ce în ce mai rar la jocul de împrumută-mi viaţa ta, el trebui să se mulţumească s-o înregistreze din ce în ce mai des, în toate locurile şi în toate situaţiile. Cum el considera, nu fără imprudenţă, că se bucură de o fericire perfectă şi fără pericole, putem presupune că încerca să-şi ia măsuri de apărare împotriva timpului. De acum înainte sun constrâns să fac doar presupuneri referitor la ceea ce fixă el, ea la ea, ea la el, ea în tot felul de peisaje, deoarece călătoreau mult. Atunci exercita în mod provizoriu profesia de artist destructivist, ceea ce avea, poate, un caracter semnificativ, dacă nu chiar premonitoriu. Aceasta însemna că el căuta obiecte care prezentau o anumită raritate sau frumuseţe, şi că, după ce le descria, înregistra, clasifica şi caracteriza în toate modurile posibile, astfel încât toate proprietăţile lor să fie conservate sub forma unor semne analogice sau numerice, le distrugea. Destructivismul era socotit a devansa, şi prin asta a preîntâmpina, opera timpului. Distrugerea se putea face în public cu o anumită solemnitate, sau în particular, în cel mai mare secret, dar trebuia să fie completă şi însoţită de un regret autentic. Distruge ceea ce iubeşti. Axioma destructivismului, sau poate etica sa, era simplificarea lumii. Lăsaţi trecutul să-i înghită pe cei depăşiţi.

În ceea ce o privea pe ea, studia, cred, de vreo doi sau trei ani, într-un mod destul de vag, topologia contextuală, şi este de crezut că aflase în destructivismul aplicat artistic material de observaţie şi meditaţie. Să nu deduceţi de aici că era lipsită de motivaţie sau de mijloace, căci era strălucită. Dar traversa una din acele perioade la care ne aşteptăm. Ca să spun adevărul, nu mai ştiu nimic. Toate acestea s-au şters odată cu numele ei. Presupun, îmi imaginez, poate inventez.

Ei călătoreau mult. El o fixa adesea, de obicei fără ştirea ei, dar câteodată îşi dădea seama după expresia de pe chipul lui, care pe moment era lipsit de schimonoseli. Ea nu putea să

ştie dacă o fixa sau dacă evoca o înregistrare mai veche sau dacă pur şi simplu culegea un detaliu care nu o privea deloc. Câteodată o făcea cu pompă, cerându-i să ia o anumită postură sau să surâdă, să se aşeze acolo, chiar în mijlocul unui pod şi să se lase un pic pe spate, arcuită peste parapetul de piatră sculptat cu armele unui suveran mongol. Dar, ca regulă generală, nu-i cerea nimic, mulţumindu-se s-o privească şi s-o fixeze. O dată, înregistră chiar o zi întreagă, într-o situaţie cu siguranţă excepţională, când se găseau la bordul lui Lagrange 5 şi când urmăreau pe nişte ecrane gigantice dintr-un mare salon primele imagini venite de pe o altă stea. După o călătorie de treizeci de ani, o sondă ajunsese la sistemul Barnard şi expediase către soare, cu aproape şase ani mai devreme, imaginile splendide şi dezolate ale unei planete enorme, care se împurpura în culori ţipătoare. Era un eveniment istoric. Îi povesti ceva ce ştia de la mama lui şi a cărui amintire se transmisese în familie prin cuvinte. Cu aproape o sută de ani înainte bunicul său se afla la ţară când prima expediţie umană ajunse pe Lună, şi, deşi evenimentul fusese transmis în direct de toate televiziunile de pe glob, el nu avea niciun ecran la dispoziţie. Aşa că l-a urmărit doar la radio. Era de necrezut, dar era adevărat. Şi acest om, mort de multă vreme, îi povestise fiicei sale care la rândul ei îi povestise fiului său, iar el povestea acum că ochii i se înceţoşaseră şi că trebuise să se abţină să plângă când, ascultând cuvintele celui ce păşea pe cenuşa de la suprafaţa Lunii, se uitase pe fereastră la discul Lunii profilat pe cerul văratec. Văzuse destul de des după aceea imaginile acestei prime expediţii, dar nimic nu egalase vreodată, in mintea lui, sunetul pur al vocilor, amestecat cu pârâiturile produse de paraziţi. Reuşise să transmită, nu se ştie cum, amintirea acestei emoţii prin doar sunetul vocii sale. Şi acest ecou fragil nu era încă înăbuşit, căci putea fi repetat.

Aşadar o fixa, în toate locurile şi în toate situaţiile, îmbrăcată şi dezbrăcată, când citea, desena, vorbea, mânca, surâdea, scria, mergea, alerga, dansa, îl săruta şi făceau dragoste, şi i se întâmpla să fixeze cu o atenţie deosebită, când o mângâia, fâşâitul uşor al degetelor sale pe această piele miraculoasă.

Lucrurile începură să se strice când ea spuse: “Nu înţeleg ce găseşti la mine.”

Cred că el nu răspunse nimic. O fixa. Ea insistă: “O să sfârşesc prin a crede că te gândeşti să mă distrugi, că mă înregistrezi ca pe unul din obiectele tale, ca acea vază Ashanti pe care ai spart-o luna trecută.”

El spuse: “Nu înţelegi. Vreau să te păstrez, să te conserv în mine aşa cum eşti.”

Ea spuse, la rândul ei: “Nu vreau să fiu conservată. Nu sunt o colecţie de imagini. Sunt vie. Tu nu vezi ce este pe cale să facă acest lucru, această perlă, din tine, din mine, din noi toţi. Devenim privitori ai propriei noastre vieţi. Nu ne gândim decât să stocăm amintiri şi le revedem la tot pasul. Uită-te în jurul tău. Uită-te la oamenii ăştia care reiau la nesfârşit pe ecranul lor interior scena în care credeau că sunt fericiţi sau importanţi sau celebri. Rătăcesc ca nişte fantome într-un cimitir.”

El replică: “Perla este un lucru minunat.”

Ea spuse: “Perla a fost o idee minunată. Iar acum nivelează totul.”

El spuse: “Perla ne oferă o formă de imortalitate. Într-o bună zi vom putea transfera tot ceea ce am văzut, simţit, gândit, pe un suport indestructibil şi vom fi nemuritori.”

Ea spuse: “Nemuritori mumificaţi pe vecie. Nu vreau o imortalitate ca asta. Nu vreau să mi se editeze viaţa, nici de mine, nici de nimeni altcineva. Nu mai vreau să mă fixezi.”

El îi spuse îţi promit sau ceva de genul ăsta. În orice caz, cuvintele pe care le-au pronunţat şi unul şi altul s-au pierdut. Dar era o promisiune pe care nu putea s-o respecte pentru că începea să-i fie teamă că o să-l părăsească şi dorea s-o stocheze în întregime, ca o precauţie pentru zilele de răceală. Iar lucrurile se agravară pentru că nu vroia ca ea să-şi dea seama că el nu-şi respecta promisiunea şi că o fixa mai ales când nu-l vedea, când îi întorcea spatele, sau închidea ochii, în timp ce creştea în el dorinţa de a o fixa de o mie de ori, pe vecie, chipul ei, surâsul, ochii ei mari deschişi. Încerca să fie impasibil la cel mai uşor clic mental, care nu trebuia trădat nici măcar de tremurul unei gene. Dar era imposibil. Ea îl cunoştea mult prea bine. Cunoştea mult prea bine acea străfulgerare de absenţă. Într-o noapte îl respinse, se smulse din îmbrăţişarea lui, îl făcu lipitoare, caracatiţă, îl insultă, îl lovi şi îşi dădu seama că el nu încetase s-o fixeze. Atunci tăcu.

Apoi îi spuse, pe un ton foarte calm: “Eşti nebun.”

În sfârşit, într-o bună zi, poate la mult timp după aceasta, cel puţin la destul timp după, ea îi ceru s-o uite. Literalmente. Ea îi spuse: “Vreau să mă uiţi. Dacă mă iubeşti, uită-mă.” Probabil că nu sunt chiar cuvintele exacte, căci nu mai există nici o modalitate de a şti exact ce a spus. Multe poveşti de dragoste s-au încheiat cu astfel de cuvinte. Dar în acest caz precis, era vorba de altceva, ceva ce nu mai fusese trăit niciodată. S-ar putea ca ea să fi întîlnit pe altcineva, dar asta nu era o ipoteză necesară. Pur şi simplu povestea lor se sfârşise, cel puţin din partea ei, iar el nu avea niciun dubiu că el era de vină pentru o bună parte. Poate că ea a spus: “Nu pot să suport să-ţi aduci aminte de mine, de tine înăuntrul meu, de dorinţa şi de plăcerea mea, de corpul meu şi de ţipetele mele. Vezi tu, asta nu pot să suport.” Nu e prea veridic, căci nu aşa se exprimă de obicei o femeie nefericită, sau furioasă, sau pur şi simplu sătulă. Dar cam ăsta fu efectul asupra lui. Era prins în capcană, căci o iubea mai mult decât orice pe lume, aşa cum s-a spus deja, şi nu-şi putea imagina să-i refuze ceea ce-i cerea. Ea ar fi putut să spună: “Trebuie să te părăsesc. Nu te mai gândi la mine. Încearcă să mă uiţi.” Într-un alt timp ar fi spus: “Dă-mi scrisorile înapoi, sau arde-le.” Dar ea îi cerea să golească perla de orice era în legătură cu ea, să şteargă tot ceea ce adunase în perspectiva ineluctabilă a dispariţiei sau a plecării ei. Poate că şi el, în secret, se hotărâse să se despartă de ea, mai târziu, când se va fi umplut de ea până la saţietate. Dar iată că nu numai că ea i-o luă înainte, lucru de care-i fusese teamă tot timpul, dar îi mai şi dejuca planurile. La început refuză, bineînţeles. Dar era prins în capcană. O iubea încă prea mult pentru a-i refuza ceva esenţial, ceva ce, într-un mod destul de confuz, i se părea just. Îşi imagină chiar, pentru o clipă, că lucrurile vor fi la fel ca înainte, că îl va iubi mai mult ca niciodată dacă va face acest gest eroic, romantic, pe care nu-l mai făcuse nimeni înaintea lui, era sigur de asta. Un gest care, în mod ironic, era, în simetria sa, conform esteticii destructiviste. Poate un punct final pus operei sale. De data asta obiectul ar fi rămas intact, iar înregistrările, toate înregistrările, ar fi fost nimicite. Obiectul care trebuia distrus se afla în interiorul său şi nici nu se punea problema de a păstra cea mai mică urmă. Tot atunci îşi dădu seama că dacă voia să rămână fidel sieşi, trebuia ca ea să-l părăsească. Distruge ceea ce iubeşti. Dar mai întâi învaţă să

iubeşti. Regretul trebuie să fie sincer. Povestea lui era o metaforă naivă a lumii în care singurul viitor cert era ştergerea. Universul însuşi, spusese Stello într-una din propoziţiile sale cele mai puţin inspirate, este o frază lungă cuprinsă între două puncte. Înainte, după, nimic.

Poate că el spuse “Da.” Şi începu s-o şteargă. Dorise să revadă fiecare înregistrare înainte de a o anula, dar înţelese că nu va avea nici timp, nici curaj. Atunci făcu în bloc, în bucăţi întregi, ceea ce trebuia să facă. Am putea vorbi aici despre sublimarea ruinelor. O privea şi i se părea că figura ei trăda o anumită suferinţă, sau chiar frică. Se temu că va începe să plângă. Lucrul acesta probabil că este inventat, căci n-a rămas nicio urmă. Şi când termină, îi întinse o cască de un model recent care nu era conectată la niciun fir, o reglă pe a sa şi îi spuse: “Vrei să verifici?”

Ea dădu din cap şi spuse: “E inutil. Mulţumesc. Ştii că acum trebuie să plec.” Asta, cel puţin, e adevărat şi sigur. Şi ea plecă, fără niciun sărut, fără niciun gest în plus, iar el rezistă impulsului de a o fixa pentru ultima oară. Fidelitatea înseamnă uitare.

Astfel, ea dispăru. El îşi pierduse capul, apoi pierduse tot ceea ce era fixat cu ea. Devorat de Sfinx. Îi mai rămânea să-şi piardă perla, ceea ce se întâmplă în mod natural, ca în orice tragedie.

Îşi dădu seama că memoria sa, nu perla, ci vechea lui memorie biologică, imprecisă, nestatornică, se înceţoşa. Începu prin a-şi pierde numele. O clipă, îi rămase un prenume, dar era unul comun, sau, mai exact, unul frecvent, şi prin efortul de a-l repeta, în speranţa de a-l putea grava în neuronii săi, îi pierdu orice sens. Apoi chipul începu să i se descompună. Orice efort de a-l reconstitui nu făcea decât să-l decompună şi mai tare, să-l deformeze în mod grotesc. Păstră ceva mai mult timp, în vârfurile degetelor, amprenta pielii sale. Într-un fel, faptul că ochiurile se desfăceau astfel era conform proiectului său. Dar descoperi curând că nu putea uita absenţa. Aceasta desena în interiorul său un gol care nu mai avea nume dar care păstra o formă. Putea să umple până la refuz memoria perlei, putea s-o umple de cunoştinţe, de experienţe, de imagini, dar nu putea să uite că iubise o umbră. Învăţă că puteai să continui să iubeşti pe cineva despre care nu mai ştiai nimic.

Dacă aş revedea-o cu siguranţă că aş recunoaşte-o. Şi poate că totul ar putea să înceapă. Asta este? Sau este cea de colo? Femeile deveniră pentru el piesele unui puzle incomplet. Surâs, picior, rotunjime a unui sân sub o ţesătură fractală, un ochi negru te priveşte. Chiar aşa, negru? Un cuvânt şoptit. Unghii care se admiră, luni mici, cornoase. Un genunchi rotund evadează de sub o rochie.

Avu o idee formidabilă. Mii de alte perle poartă imaginea ei. Când o voi găsi, o voi recunoaşte. După ce o voi recunoaşte, mă voi regăsi. Măcar era o dorinţă. Pentru orice problemă tehnică există o soluţie tehnică. Îi veni în minte că opusul destructivismului era constructivismul. Elementele a ceea ce am pierdut subzistă, rătăcitoare, în vastitatea lumii, şi este suficient să le reuneşti.

Să o numim necunoscuta. Nu-i mai ştie numele. Nu este nici măcar sigur că ar recunoaşte-o dacă ar vedea-o pe stradă, ceea ce nu e prea verosimil, căci ea s-ar putea afla oriunde pe un Pământ unit care numără douăsprezece miliarde de locuitori în cele două mii şi ceva de circumscripţii, sau într-una din cele şaizecişişapte de colonii extraterestre, sau chiar pe drum către Alfa Centauri, Vega sau steaua lui Barnard. S-ar putea să pară surprinzător că el nu e sigur că ar recunoaşte-o dacă ar întâni-o, dar poate că şi-a schimbat culoarea ochilor, a părului, sau chiar a pielii, şi în mod precis a putut să-şi schimbe înfăţişarea şi vocea, caz în care n-are nicio şansă. Şi poate că el însuşi nu s-a uitat niciodată bine la ea căci o iubea şi o fixase cu atâta intensitate. Îşi spusese că avea destul timp s-o privească, dat fiind că o conservase în întregime, şi de mii de ori, în perlă. Credem întotdeauna că urmele rămase sunt ceea ce contează. Credem întotdeauna că vom avea timp. Credem întotdeauna că prezentul este viitorul. Dacă i-ar şti numele, dacă ar putea s-o descrie, Arbitrii Cunoaşterii, care administrează omenirea de acum înainte după legile sistemelor, ar putea să i-o regăsească. Nicio rugă, nico suferinţă, nicio dezordine nu-i află neglijenţi. Şi deşi, dacă-l întrebi, pretinde contrariul – dar nu-l întrabă nimeni, niciodată, cui îi pasă? – poate că nu pe ea o caută, ci ceea ce fusese el, propriile lui amintiri, acel timp despre care acum are impresia că îi fusese furat de două ori. Oh, nu vrea să reia ceea ce, într-un moment sublim de dragoste şi de generozitate, abandonase – cel puţin, n-ar mărturisi nimănui, nici măcar sieşi

–, dar i-ar place să regăsească într-o privire străină ceea ce fuseseră ei şi ceea ce fusese el, nu doar într-o privire, ci într-o mie, căci are impresia că are o gaură în el, un gol, şi sentimentul de a fi incomplet, de parcă ar fi fost ros de molii, franjurat. S-ar întoarce puţin, ca să vadă dacă umbra sa nu trădează această lacună. Peter Schlemihl al memoriei. Căci ceilalţi, asta se deduce, se ştie, au arhive complete şi chiar supraîncărcate, prin schimburi repetate, viaţa lor plus vieţi fractale, în timp ce el tăinuieşte ceva mai puţin de una.

Dacă l-ar întreba cineva – dar cine să-l întrebe? – ar răspunde cum îşi spune lui însuşi câteodată, făcând pe deşteptul, că se simte mult mai liber şi mai uşor, şi parcă transparent, purtând în el acel gol. Dar nici el nu crede asta, este doar o poză afectată, ştie că îi lipsesc clipele când s-a apropiat de perfecţiune sau de absolut, şi chiar dacă nu e adevărat, ar fi putut să fie. Înţelege esenţa destructivismului: nu ceea ce a fost notat despre obiectul dispărut contează, ci ceea ce, în ciuda tuturor precauţiilor, a fost neglijat. Când totuşi l-am reconstrui, ceea ce este posibil, cine ar jura pentru identitatea sa?

Pentru a fi sigur că n-a pierdut nimic esenţial, ar trebui să regăsească exact ceea ce ştersese. Întotdeauna ne surprinde când se deschide schimbului, ceea ce face destul de des şi din ce în ce mai des, ca toată lumea în prezent, acest gol, de parcă ar ascunde ceva, ceea ce nu se mai obişnuieşte. Pentru unele, aceasta nu este lipsit de un iz de romantism, de un dram de perversitate, deşi niciuna nu-l crede când spune adevărul. Ce poate să ascundă? Nimic, desigur, mânjit în culoarea misterului.

Şi de aceea, deşi nu recunoaşte, începe să urască perla. Ea l-a făcut, crede el, să piardă obiectul dragostei lui şi l-a lipsit de o parte din viaţa lui. Refuză să admită că este singurul vinovat. Vinovate sunt perlele, şi toţi cei ce le poartă. Pentru că se pretinde mai liber şi mai uşor, şi pentru că urăşte perlele, fără să-şi dea seama, descoperă ceea ce ştie toată lumea şi ceea ce el ignora din indiferenţă, şi anume că perlele au transformat lumea sau, cum se zice, raporturile sociale. Cine ar îndrăzni să mintă, ba mai mult, să comită o crimă, sau un simplu delict, o nerespectare a regulilor sau pur şi simplu a tradiţiilor, când poţi fi somat politicos să prezinţi arhive inalterabile? Desigur, oricine se poate abţine să fixeze. Dar tocmai asta e,

lacuna valorează cât o prezumţie. Nu există nimic important, niciun act, niciun gest care să nu fie notat penrtu a te putea prevala de el. Ca în paradis, sufletele sunt de-acum transparente. Orice colţ de umbră este suspect de a adăposti un infern. Şi cum carnea este fără putere, iar spiritul şi mai şi, perlele conţin chiar şi directive salvatoare. Pentru cine doreşte, sau cine este obligat printr-o decizie superioară, simpla schiţare a unui gest abominabil, fraudă, furt, viol, sau simplul fapt de a aprinde o ţigară declanşează evocarea tabloului consecinţelor. Spirite ale morţilor ale lui Skinner sau Hieronymus Bosch. Se spune că perlele au devenit îngeri păzitori. Demoni, spune el. Liberi, criminalii care se căiesc poartă în ei imaginea perfectă a zăbrelelor. Virtutea este o tehnică. Aleluia!

Lanţuri, zice el.

Notează, adresându-se unei femei pe care a iubit-o: “Nu ştiu cum te cheamă. Dar ştiu că ai avut dreptate.” Căci el îşi aduce aminte, cu mare greutate, că ea dispreţuia perlele şi se temea de ele. Poate că era vina ei. Oh, desigur, ca să fim drepţi, întâlneşte şi scriitori care nu mai uită fraza de□abia scrisă, pictori care au fixat ochiul încreţit la momentul oportun şi care se încăpăţânează să reproducă viziunea unică, matematicieni care rumegă, senini, teorema întinsă pe trei mii de pagini afişată pe tabla electronică de pe care nu se poate şterge. Unii.

Alţii îşi retrăiesc viaţa în sens invers, sau reiau acelaşi moment la infinit, de parcă ar fi oprit timpul, prezentul care închide în el trecutul, prizonieri ai unui prânz cu soare, îmbătrânind nemişcaţi, revenirea eternă a vârstei, ricanează el, sarcastic. Există petrecăreţii prin împuternicire, colecţionarii care-şi trec unul altuia piesele bune, şi care se umplu încet-încet de împrumuturi cae îi fac găunoşi. Preafericiţi bogaţii, şi bogaţi cei fericiţi, care-şi detaliază vieţile la supermarketul imaginarului. Totul se piratează, totul se împărtăşeşte, euforia puterii şi exaltarea geniului. Utopia se înregistrează în cap, paradisul se imprimă în inimi, câteodată cu o înfăţişare caraghioasă, dar pentru cei puri totul este pur. Îngerii cântă în cor reconcilierea informatică universală, sfârşitul istoriei şi al alienării, sub ochiul neutru şi binevoitor al Arbitrilor Cunoaşterii. Unul pentru toţi, toţi pentru unul. Nimic nu se pierde, în afară de ceea ce este inutil. Nu mai există trecere în gol. Nu mai există spaţii goale. Agonia însăşi poate fi refolosibilă, există amatori.

Peste o mie de ani, se gândeşte el, toate perlele vor semăna unele cu altele. Ochi unic de insectă cu miliarde de faţete, umanitatea extaziată se va împărtăşi din chintesenţa experienţelor sale. Dar se înşeală. Nu va fi nevoie de o mie de ani. undele şi cablurile asigură comunicarea între perle. De ce să mai vorbeşti? Limbajul se pierde, cuvintele dispar, atât de puţin capabile să exprime emoţia. O fixare bună valorează mai mult. Mă privesc prin ochii tăi în ochi.

Pentru că este un artist, nu-i vine greu să facă schimburi. Dar nu se regăseşte, şi nici nu o regăseşte pe ea. O dată crede că o recunoaşte din spate, pe un pod împodobit cu armoarii sculptate în piatră. Ezită, se îndoieşte, plânge, crede că o să renunţe, dar nu ştie la care din cópii. Ce încurcătură, notează el, neştiind că o citează. Îl cuprinde mânia. Îşi relatează povestea în faţa oglinzii şi o fixează. Este emoţionantă. Cunoaşte un succes exponenţial. Duplicare. Copie a. Copie a. La final strigă, arată lumea aşa cum crede el că a devenit. Salută capodopera finală a destructivismului, umanitatea fixată în douăsprezece miliarde de perle înainte de dispariţia sa. Spune că ea, necunoscuta, a fost prototipul, că numai ea poate să-i salveze, că trebuie s-o regăsească. Fără-ndoială, a înnebunit. Nu există altă explicaţie.

Într-un loc de nicăieri i se pune o întrebare (oare e un om, o maşină?):

— De ce această formulă, la sfârşit? *Va trebui să înapoiaţi porţile furate*. Oare e un cod? Semnătura vreunei organizaţii? Un mesaj subliminal? Un program ucigaş?

Râde, semnând delirul.

— Este, spune el, o manifestare de umor. Am învăţat de la un poet că nu există umor fricos.

Arbitrii Cunoaşterii meditează, scriu, interpretează. Ambiguitatea semantică este duşmanul lor, deci vânatul lor. Ar putea să implanteze în acest om imaginile care l-ar copleşi, dar el nu vrea. Ei îi respectă libertatea, în virtutea legilor sistemelor pe care acest om le respinge. Un destin straniu şi improbabil din punct de vedere statistic a făcut din el un rebel. Are dreptul. Memoria protetică este pentru el o povară. A făcut din ea o bombă. Se semnalează sinucideri care n-au alt motiv decât molipsirea de la povestea lui. Acest lucru nu poate fi tolerat. Omul este un lucru sacru.

Arbitrii Cunoaşterii compară, analizează, studiază precedentele, analogiile. Orice pedeapsă este exclusă, omul este sacru. Aleluia! Dat fiind că mijlocul prin care se produce aberaţia a fost, este şi va rămâne perla, şi că în absenţa sa aberaţia n-ar putea fi comisă, există o dilemă în virtutea celor două Legi primare. Acestui om i se poate lua corpul, iar conţinutul perlei sale, cu toate celelalte informaţii recuperabile şi pertinente pentru identitatea sa vor fi transferate într-o bază de date. Va fi nemuritor. Va intra viu în inima electronică. Sau invers, poate să consimtă la eradicarea perlei. Va ieşi din paradisul electronic. Omul este liber. Aleluia!

Alese eradicarea.

În înţelepciunea lor, Arbitrii Cunoaşterii, care sunt deasupra oamenilor şi care aplică legile umane, au confirmat eradicarea, şi nicio altă măsură. Perla deţinutului va fi dezactivată şi distrusă fără ca el să poată suferi vreun alt prejudiciu. Orice rămăşiţă din arhivele comune de înregistrări va fi distrusă. Îi va fi redată starea naturală şi va fi liber să plece şi să vină şi să exercite orice activitate va dori, pentru ca destinul său să fie o mărturie şi un exemplu.

Şi într-adevăr, ciclop cu ochi crăpat, monstru fără memorie, sunt o mărturie vie. Încerc să adun amintirile amintirilor mele. Culeg cenuşa amintirilor mele pe care o îndes în sacii cu cuvinte.

Într-o zi, îşi aduse aminte de un poem pe care-l scrisese omul de altădată care nu văzuse oamenii de pe Lună, dar care le auzise vocile:

În grădina Belvedere din Viena
fulgi albi se adună, îngheaţă
pe perdeaua cenuşie a apei
îşi iau zborul
omătul ajunge din nou la cer

Atunci întâlni o femeie.

[*Mémoire vive, mémoire morte*, povestire apărută iniţial în antologia lui Patrice Duvic, Demain les puces (Denoël, 1986), traducere din culegerea Mémoire vive, mémoire morte, Editura Robert Laffont, colecţia Ailleurs et demain, 2007].

Traducere de Mihaela Croitoru